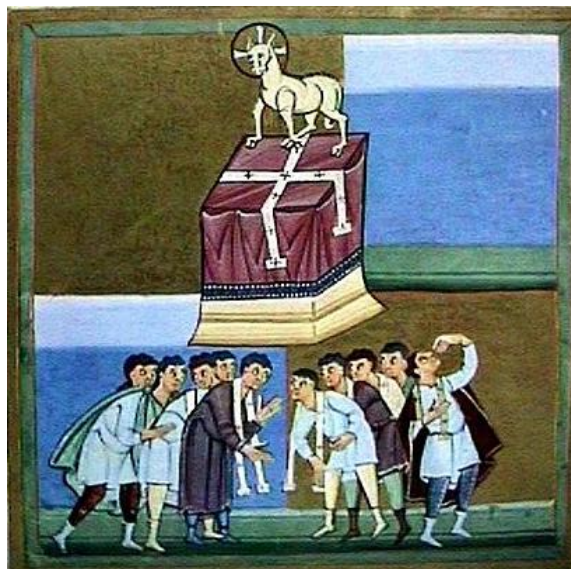

Rozlomenie štyroch pečatí - pozri *Apokalyptickí jazdci*

Rozlomenie piatej pečate - (*Zjavenie 6,9,-12*); **A keď otvoril** (Baránok Kristus) **piatu pečať, videl som** (sv. Ján) **pod oltárom** (miesto mimoriadnej blízkosti Božej; duše zabitých nie sú v *šeólu* ale blízko Bohu; odkaz na izraelský zápalný oltár, určený pre zápalné obety, pomazaný krvou obetovaných zvierat; nebeský chrám ako obdoba pozemského chrámu: podobne Ezechiel 40,1-44,3 > Zjavenie 8,3) **duše zabitých** (nejedná sa o substanciu duše, ale o krv, Židmi pokladanú za nositeľa duše či života) **pre Božie slovo a pre svedectvo** (svedecké dielo), **ktoré vydali** (mučeníci za vieru; mučeníci v dôsledku cisárskeho kultu; odkaz na Ježišove slová o dobe skúšok a utrpení až k smrti, ktoré príde na jeho stúpencom - Matúš 24,9). **A zvolali mohutným hlasom: Dokedy, Pane** (gréc. ho Despotés = zvrchovaný vládca), **svätý a pravdivý** (starozákonné Božie prívlastky), **nebudeš súdiť a pomstiť** (problematická pasáž, lebo pomstychtivosť odporuje kresťanskej predstave spravodlivosti; volanie po vykonaní Božieho práva a spravodlivosti, ktorá nedopustí víťazstvo zla; výraz túžby po rýchlom splnení Božích zaslúbení; výraz apokalyptikovo židovského pôvodu, ktoré pripúšťa pomstu) **našu krv na tých, čo obývajú zem?*** **Každý z nich dostal biele rúcho** (biele rúcho ako výraz Božej milosti; biele rúcho ako dôkaz čistoty a Božej obľúbenosti; v tom čase bolo zvykom, že súdenci stáli pred súdom v čiernom odevu) **a povedali im, aby ešte krátky čas** (s Božou pomocou znesiteľný čas) **odpočívali** (zostali mŕtvi; odpočinuli si od námahy; prestali s volaním), **kým sa nenaplní počet aj ich spoluslužobníkov** (titul služobník Boží naznačuje kňazskú funkciu) **a bratov** (bratia v mučeníckej smrti), **ktorí majú byť zabití ako oni** (očakávanie druhého, ešte väčšieho prenasledovania; jeho presný výpočet podľa Bengla, ☩1752, bude až o 1111 a 1/9 roka).

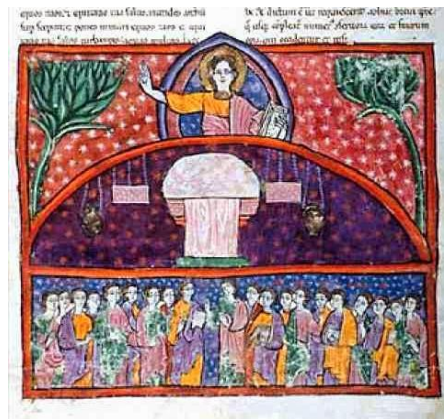
-súčasťou kapitoly Rozlomenie piatej pečate sú epizódy *Mučeníci volajú po odplate* a *Mučeníci dostávajú biele rúcho*; v stredovekých rukopisoch sú obe scény spojené do jednej kompozície; objavuje sa aj osobitý obrazový typ *Duše mučeníkov*

- námet sa objavuje v stredovekom knižnom maliarstve i v tabuľovej maľbe; najznámejším dielom tohto typu je *Gentský oltár* (1425-1436) flámskych maliarov, bratov *van Dyckovcov*

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate). **Mučeníci pod oltárom** (Beatus Millán, 10.-12.st.)

(6,9-10. Rozlomenie piatej pečate). **Duše mučeníkov pod oltárom** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa Douce, 1270-1272)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate). **Mučeníci volajú po spáse** (Beatus de Las Huelgas, 1220)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate. Mučeníci volajú po odplate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa Trinity, 1242-1250)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate. Mučeníci volajú po odplate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate). **Mučeníci dostávajú biele rúcha** (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

J. Duvet: , Satan s kľúčom od priepasti, hviezda priepasti otvára peklo. Mučeníci dostávajú biele rúcho, Duše pod oltárom a Trápenie kobyľkami (rytina, 1546-1555)

M. Gerung: Piata a šiesta pečať (Ottheinrich-Bibel, 1530-1532)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate. Mučeníci volajú po odplate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(6,9-11. Rozlomenie piatej pečate. Mučeníci volajú po odplate). **Mučeníci dostávajú biele rúcho** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(Rozlomenie piatej pečate). Mučeníci volajú po odplate a dostávajú biele rúcho (Lutherova biblia, 1545)

M. Gerung: Vzkriesenie spravodlivých (Berner apokalypsa, 1546)

Autor neuvedený: Rozlomenie piatej pečate (Mortier biblia, Philips Medhurst Bible)

El Greco: Vizia apokalypsy alebo Rozlomenie piatej pečate (1608-1614)

Rozlomenie piatej a šiestej pečate - štvrtý grafický list z Dürerovho cyklu *Apokalypsa*; tiež názov miniatúry *M. Gerunga* v *Ottheinrich-Bibel*

A. Dürer: Rozlomenie piatej a šiestej pečate

Rozlomenie siedmej pečate - (*Zjavenie 8,1-6*); **A keď** (Baránok Kristus) **otvoril siedmu pečať, nastalo ticho na nebi** (ticho ako predzvesť zjavenia Boha) **asi** (zdôraznenie subjektívneho dojmu) **na pol hodinu** (nebeský čas nezávislý od kozmických procesov; zdôraznenie dočasnosti). **A videl som** (sv. Ján) **sedem anjelov, čo stoja pred Bohom a dostali sedem poľníc** (gréc. salpinx = môže ísť o signálnu trúbu hasoserá alebo dutý zvierač roh šofar určený v jeruzalemskom chráme na oznamovanie času; odkaz na sedem archanjelov). **Prišiel aj iný anjel a zastal pred oltárom so zlatou kadidelnicou. Dostal veľa kadidla, aby ho pridal k modlitbám** (gr. tais proseychais = dosl. „k dobru modlitieb“) **všetkých svätých** (účinná je iba nebeská bohoslužba, pozemská kňazská bohoslužba je iba odrazom nebeskej a sama o sebe nie je dôvodom k vypočutiu prosieb; modlitba je rozhovorom človeka s Bohom) **na zlatý oltár, čo je pred trónom** (odkaz na zlatý oltár z Exodu 40,5; obdoba chrámového oltárika vo svätyni; odkaz na kadidlový oltár jeruzalemského chrámu; odkaz na kadidlovú obeť zmierenia z Exodus 30,1). **A dym kadidla vystupoval z ruky anjela pred Boha** (kadidlový dym = dôkaz vypočutia prosieb). **Potom vzal anjel kadidelnicu, naplnil ju ohňom z oltára a vrhol ju** (zrejme iba jej obsah, žeravé uhlie, nie samotnú nádobu, ako to vyplýva z našich prekladov a zobrazeniach) **na zem** (vyliatie Božieho hnevu; očistenie zeme ohňom; odkaz na zápalný oltár chrámu). **A nastalo hrmenie, burácanie, blesky a zemetrasenie** (odkaz na Ezechiela 10,2; 19,14). **Sedem anjelov, ktorí mali sedem trúb, pripravilo sa trúbiť.**

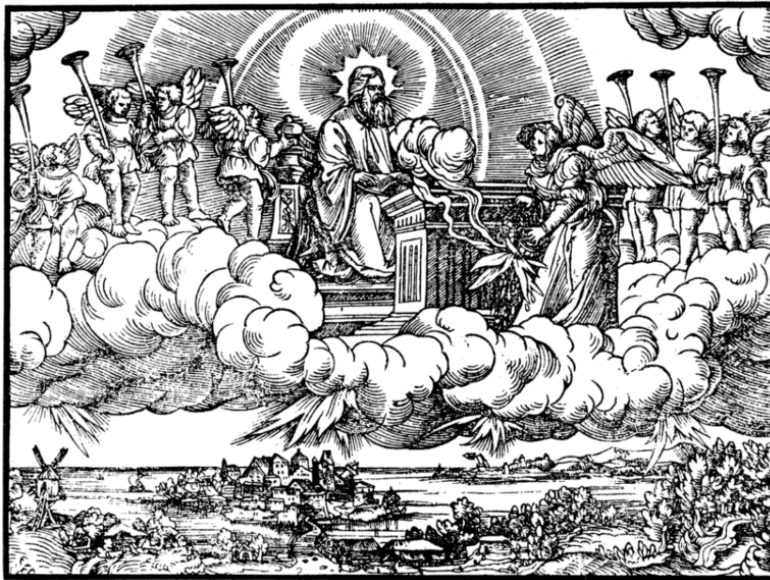
-do výjavov Rozlomenia siedmej pečate patrí Dürerov šiesty grafický list z cyklu Apokalypsa, známy pod názvom *Vták Beda*, siedmy grafický list *Trestajúci anjeli*, ôsmy grafický list *Silný anjel*; súčasťou Rozlomenia siedmej pečate je aj motív *Sedem trúbiacich anjelov*, *Anjel s kadidelnicou*

Trúbenie siedmich anjelov je v texte rozložené na celok štyroch zatrúbení a tri jednotlivé zatrúbenia; rozdeľuje ich od seba trojnásobný škrek orla (výtvarné umenie ich občas rozlišuje názvami: Trúbenie štyroch anjelov a *Vták Beda*); jednotlivé zatrúbenia sa podľa textu môžu ďalej členiť (*Zatrúbenie tretej poľnice – Hviezda Palina*; *Zatrúbenie piatej poľnice – Hviezda priepasti*,

Anjel s kľúčom od studničnej priepasti, Anjel priepasti atď.); v členení jednotlivých trúbení sa opakuje ten istý rytmus delenia čísla sedem ako v lámaní pečatí: rozlomenie prvých štyroch pečatí: postupné zjavovanie štyroch apokalyptických jazdcov; zvyšné lámanie pečatí stupňuje dej; tento opakovaný rytmus a často aj úplné opakovanie motívov sú typické pre Zjavenie Jána; pozri apokalyptické motívy

(8,1. Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem anjelov s poľnicami** (Apokalypsa z Angers, 10.scéna, 1377-1382)

(Rozlomenie siedmej pečate). **Sedem trúbiacich anjelov** (Lutherova Nová zmluva, 1545)

J. Duvet: Otvorenie siedmej pečate (1485-1561)

M. Gerung: Siedma pečať (Ottheinrich-Bibel, 1530-1532)

Autor neuvedený: Rozlomenie siedmej pečate (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

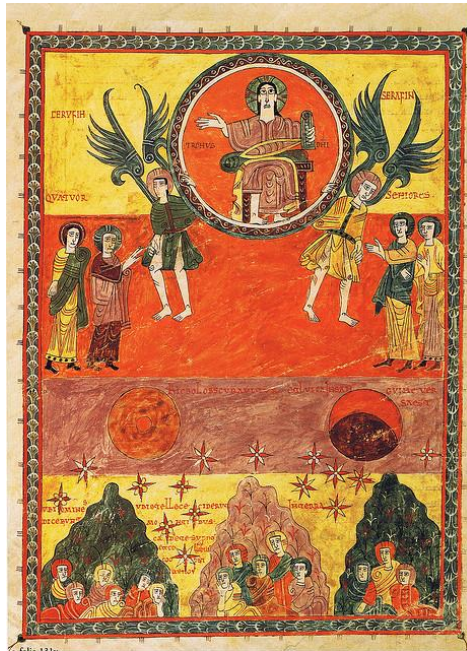
Autor neuvedený: Rozlomenie siedmej pečate (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

Rozlomenie šiestej pečate/Šiesta pečať/Živelné pohromy - (*Zjavenie: 6,12-17*); **Keď** (Baránok Kristus) **otvoril šiestu pečať, videl som** (sv. Ján) **veľké zemetrasenie** (prejav Božieho hnevu); **slnko sčernelo** (podobne Amos 8,9 > Matúš 27,45) **ako srstená vrecovina** (dosl. srstené vrece; slnko akoby držalo smútok; vrecovina = odev kajúcnikov) **a mesiac bol celý ako krv** (odkaz na egyptské rany; odev kajúcnikov a smútiacich); **z nebies padali hviezdy na zem** (stratili sa; podobne Ezechiel 32,10 > Matúš 24,29), **ako keď figovník** (plodnosť figovníka ako obraz rozmnoženia izraelského národa a prejav Božej milosti; takmer dosl. citát Izaiáša 34,4) **striasa zo seba nezrelé plody, keď ním lomcuje vietor. Nebo sa stiahlo, ako keď sa zvinie kniha** (zrolovaný zvitok, z ktorého už nemožno čítať; podobne Izaiáš 34,4) **a všetky vrchy a ostrovy sa pohli zo svojho miesta** (zemetrasenie ako prejav Božieho hnevu; strata všetkej istoty; podobne Izaiáš 13,10; 34,4 > Joel 2,30 > Ezdráš 32,7-8 > Žalm 102,27 > Matúš 24,29). **Zemskí králi i veľmoži a vojvodcovia** (gréč. chiliarchoi < chilioi = tisíc; zrejme rímski vojenski velitelia; každý chiliarches velil tisícke vojakov), **boháči a mocní, všetci otroci aj slobodní** (rozdelenie spoločnosti do siedmich tried podľa bohatstva, moci a slobody; sedmička číslo úplnosti a rozmanitosti) **sa skryli do jaskýň a medzi bralá vrchov** (odkaz na Genézis 3,8: Adam uteká pred Bohom; podobne Izaiáš 2,10-2,19) **a volali vrchom a bralám: Padnite na nás a skryte nás** (podobne Ozeáš 10,8) **pred tvárou Sediaceho na tróne** (Boh vševládny sudca) **a pred hnevom Baránkovým** (už nie milosrdný baránok Kristus, ale nahnevaný Kristus je najväčšou katastrofou), **lebo prišiel veľký deň ich hnevu! Kto v ňom obstoje** (pochabosť a zúfalstvo tých, ktorí neveria v Božiu všemocnosť a milosť; podobne Joel 2,11)?

- pomenovanie Živelné pohromy sa postupom doby stali spoločným názvom pre zobrazenia pohrôm sprevádzajúcich koniec sveta a Boží hnev; obrazy katastrof v sebe spájajú námety z rôznych kapitol (pozri *Zmeranie Božieho chrámu 11,13-14*), nakoľko ich obsah sa často opakuje, ale patrí názov sa používa predovšetkým pre Rozlomenie šiestej pečate

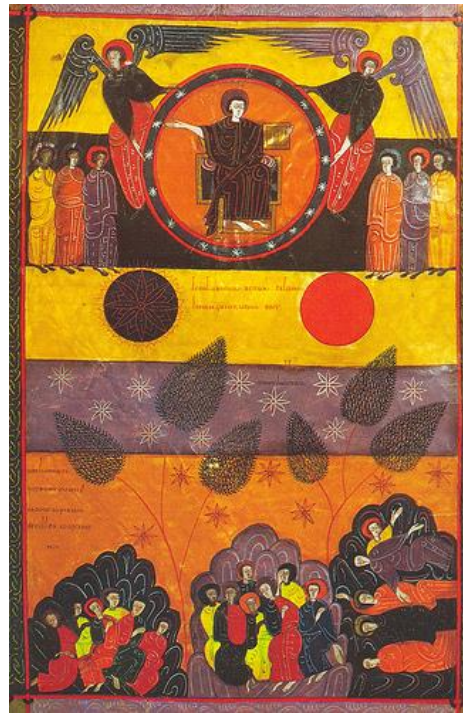
Hall: rozlomením šiestej pečate sa Jánovi zjavil obraz budúcich prírodných katastrof, ktoré budú sprevádzať posledné dni ľudstva; nastal „*deň hnevu*“; slnko sčernelo, mesiac celkom skrvavel, hviezdy padali na zem a hory a ostrovy sa pohybovali; preto sa tiež námet volá *Živelné pohromy*; výjav zobrazuje hviezdy padajúce na pápeža, cisára aj prostý ľud dole; boháči aj chudáci sa ukrývali v jaskyniach a medzi bralá vrchov a dúfali, že sa tak ukryjú pred hnevom všemocného Boha; opisom katastrof je motív blízky *Siedmim trúbiacim anjelom z Rozlomenia siedmej pečate* (8,1-12); Rozlomeniu šiestej pečate je blízky Dürerov piaty grafický list *Štyria anjeli chránia strom života*; zložitnosť zaraďovania jednotlivých námětov, ktoré sú si obsahom veľmi blízke, robí ťažkosť aj v ikonografickom rozlišovaní, ktoré sa nezriedka označuje spoločným názvom „*Živelné pohromy*“; napr. ak vo výjave z rozlomenia prvých štyroch pečatí, známeho ako *apokalyptickí jazdci* (6,7-8) nastalo ničenie „štvrtiny zeme“ mečom, hladom, morom a divou zverou, po rozlomení šiestej pečate nastalo zemetrasenie, zatmenie slnka a skrvavenie mesiaca,

pád hviezd a víchrica; po rozlomení siedmej pečate následkom pádu kadidelnice plnej ohňa nastali hromy, blesky a zemetrasenie; po trúbení prvých štyroch anjelov (8,7-12) nastalo krupobitie, z neba padal oheň zmiešaný s krvou, horela zem i tráva, do mora padlo veľký horiaci vrch, nastalo zatmenie slnka, skrvavel mesiac a potopila sa tretina lodí a z neba padla horiaca hviezda *Palina*; stredoveké rukopisy (pozri *Beatova apokalypsa*) k identifikácii poskytujú základné body: ľudia ukrytí v otvoroch jaskýň a kopcoch (Šiesta pečať 6,16), topiace sa lode a horiaci vrch (Druhá poľnica 8,8-9), horiaca hviezda padajúca do prameňa, zvyčajne zobrazeného ako studňa (Tretia poľnica 8,10); niektoré iluminácie ešte presne zaznamenávajú detaily ako je tretina zatmenia slnka a mesiaca (Štvrtá poľnica 8,12), zatmenie slnka a skrvavenie mesiaca (Šiesta pečať 6,12) atď.; neskoršie výjavy neboli podrobne triedené a napokon sa obmedzovali na všeobecné zobrazenia pohrôm v podobe padajúcich kameňov, hviezd, domov na bohatých i obyčajných ľudí, na cisárov, biskupov, pápeža apod.; námet *Živelné pohromy* je niekedy označovaný ako *Deň hnevu*; pozri *apokalyptické motívy, lámanie pečatí, Apokalypsa, Rozviazanie štyroch anjelov*

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Girona, 2.pol. 10.st.)
 (6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Valvacado, 970)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Escalada, pol. 10.st.)
(6,12-17. Rozlomenie šiestej. Živelné pohromy). **Deň hnevu** (Beatus Facundus, 1047)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Lorvão, 1189)

(6,15-16. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Huelgas, 1220)

(6,15-16. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Saint-Sever, 1060)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Ginevra, 1047)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Beatus Silos, 1109)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

Živelné pohromy (Welles Apocalypse, Anglicko, 1310)

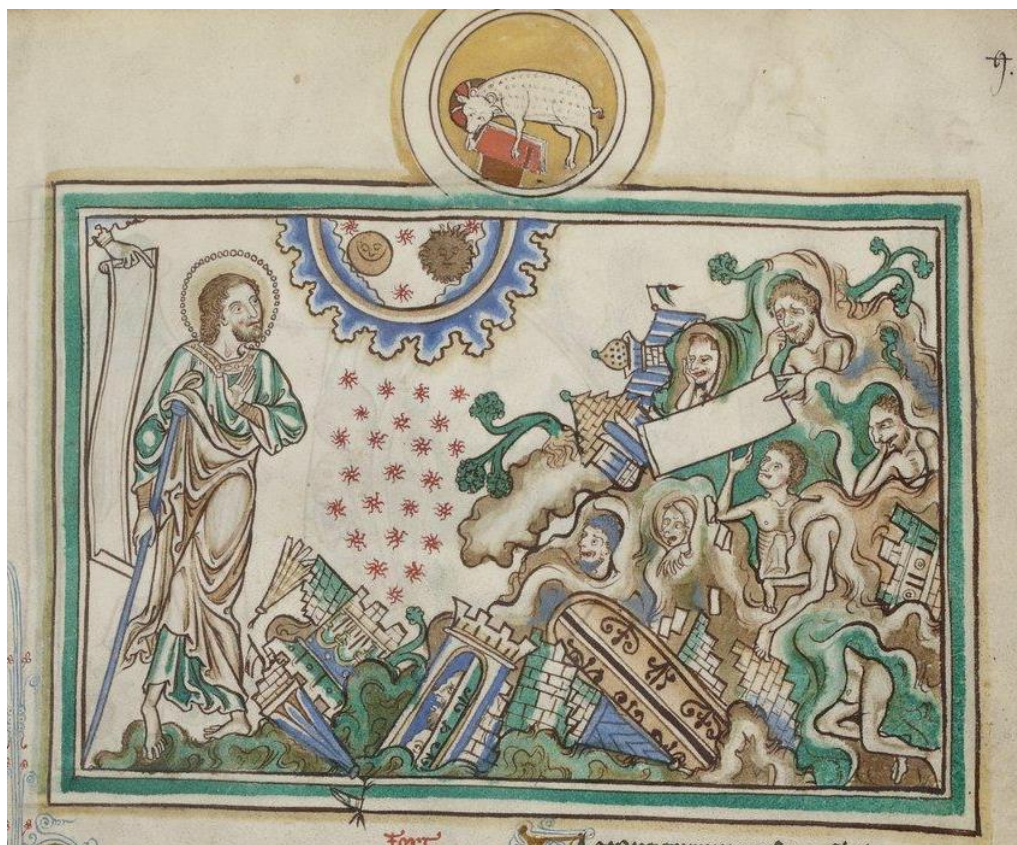

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). Živelné pohromy (Abingdon Apokalypsa, 3.štvrtina 13.st.)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). Živelné pohromy (Welles Apokalypsa, 1310)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(6,12-16. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa 'Queen Mary', 14.st.)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Yates Thompson Apokalypsa, 1370-1390)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). Živelné pohromy (Apokalypsa Jánova, 1460)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa 1313)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa Douce, 1270-1272)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa Trinity, 1242-1250)

(6,12-17. Rozlomenie šiestej pečate). **Živelné pohromy** (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

M. Gerung: Rozlomenie šiestej pečate (Berneer apokalypsa, 2.pol. 16.st.)

M. Merian St.: Šiesta pečať (1630)

Rozlomenie šiestej pečate (Lutherova biblia, 1545)

Autor neuvodený: Rozlomenie šiestej pečate (grafický list z Philips Medhurst Bible)

V. Koreň: Rozlomenie šiestej pečate. Živelné pohromy (1692-1696)

J. Martin: Veľký deň Božieho hnevu

H. J. Stock: Videl som hviezdy padať z neba

H. J. Stock: Mesiac bol ako krv

